

BRIXHAM - Een hoekje van België op de Engelse kust

Tussen 1944 en 1945 werd door His Majesty's Stationery Office Londen het tijdschrift "ENVOY" uitgegeven. Het blad was bestemd voor België en de bedoeling was het zopas bevrijde moederland op de hoogte te brengen van de toestand in Engeland, of zoals de "Ter Inleiding" uitdrukt : "Envoy is een brief aan onze vrienden over het kanaal : wij willen vertellen over het leven in ons land (Engeland), over de dingen die wij samen gekend en beleefd hebben.... Wij zullen trachten de kloof te overbruggen welke door vier jaar scheiding in onze kulturele betrekkingen werd geslagen."

In het totaal verschenen er 17 nummers, 4 in 1944 en 13 in 1945. Ongelukkiglijk vermeldt geen enkel nummer de exacte datum van verschijning. Maar aangezien de nummers om de veertien dagen verschenen weten wij dat het 1e nummer verscheen begin november 1944 en het laatste in juli 1945.

In nummer 11 (april 45) verscheen er een artikel over de Belgen in Engeland en meer bepaald over de Belgen die in Brixham verbleven. Hieronder volgt de integrale tekst. Alleen de spelling werd aangepast.

De zee klotst tegen de rode rotsen. De stoere rots verheft zich ongeveer 35 meter hoog. En onmiddellijk daarachter beginnen de velden. Op twee schreden van de afgrond maakt een tractorploeg voren in de grond, bezaaid met keien, die eens zullen neerstorten in de hongerige zee, beneden.

Deze plotselinge overgang is altijd vreemd voor hem, in wiens eigen land de kust slechts na mijlen geleidelijk overgaat in vruchtbare grond, en waar de velden langzaam duinzand worden, die zachtglooiend aflopen naar zee.

Zo is de kust van Devonshire - het westelijk gedeelte van hetgeen men de basis der Britse Eilanden kan noemen. Grote havens zijn er ontstaan, waarvan Plymouth er één is. Andere nestelen zich beneden in de diepe rotskloven. Aantrekkelijk zoals Torquai ; schilderachtig als zovele andere op deze kust, waar reeds palmbomen wuiven, en waar zo dikwijls de fuchsia bloeit in de hagen rond de hoven.

Eén van deze kleine schilderachtige havens is Brixham, aan een kreek in de baai van Torquai. Indien de zee niet zo dichtbij was, kon men zich in de Ardennen wanen. Te Bouillon misschien, of te Laroche...voor de storm. Dezelfde leien daken, en muren van grijze steen. De kleine huizen schijnen elkaar te schragen langs de steile helling. De straten volgen er niet de kortste, maar de gemakkelijkste weg. Wegeltjes en trappen vinden een weg door de afgesloten hoven. De muren zijn laag en begroeid met bloemen, die aan een ieder toebehoren. In de kreek beschut een zeer smalle golfbreker de stad tegen de zware golven op stormachtige dagen. Voorheen drongen ze wel eens door tot het stadje. Ook is er een kleine visafslag waar de vissers hun zilveren vracht lossen, die zij elke dag in de bijna blauwe wateren gaan zoeken.

Lang geleden verwierf Brixham zich bekendheid, toen hier een koning van Engeland, Willem III, landde om bezit te nemen van de troon, die hij door zijn echtgenote deelachtig was geworden. De glorie was kortstondig, en Brixham werd spoedig weer niets meer dan een kleine vissershaven.

Met de spoorweg kwamen echter de stedelingen, aangetrokken door het schilderachtige van de oude huizen, door een strand, niet groter dan de holte van een hand, en een zee, warm van zonneschijn. Elk jaar verloor Brixham echter iets meer van haar eigen karakter. De jonge mannen gingen varen ter lange vaart; zij leerden de grote stad kennen, en kwamen niet meer terug wanneer de ouderen stierven. Ook 1939 bracht enige verandering in dit trage leven. Een aantal gezinnen méér zagen hun zonen vertrekken.

Te Londen had men mij gezegd: "Om te Brixham de Belgen te vinden, gaat U eenvoudig naar de haven. Bij het uitstappen uit de bus recht voor U uit: Kapellestraat."

"Kapellestraat" ! Het woord heeft een absoluut Oostendse klank. En nochtans was dat de naam, die onze ongeveer 1500 talrijke Belgen uit Oostende, Heist, Nieuwpoort en Blankenberge aan Brixham's voornaamste straat hadden gegeven: de ware naam is "High Street". Zij waren reeds lang genoeg in de stad, om er zich volkomen thuis te voelen.

Zij hadden in 1940 hun haardstede in België verlaten, de zandbanken waar zij ter visvangst vaarden, de beemoedigende groen-rood-en witte lichten, die hun de weg wezen. Zij waren vertrokken met hun sloepen en garnaalboten. Sommigen brachten hun huisraad mee, hun familieportretten; zelfs een Leuvense kachel kwam mee oversteken en is sedertdien beroemd gebleven; ook vindt men in Brixham nog een paar Belgische klompen, "de enige in Engeland", zoals de fiere eigenaar beweert, die een kop heeft als een Sioux-Indiaan.

Zelfs het Arsenaal van de Belgische Marine uit Oostende is hier, met zijn torens, zijn draaibanken, zijn smeedovens, zijn motoren: eenvoudig alles; en ook twintig van zijn specialisten. Ook de chef van de Comptabiliteit, die uitbetalen moet werd niet vergeten. Personeel en materiaal werden op de "Londen-Istambul"-boot geladen, die te voren de luxe wagens van de toeristen overbracht. De Britse Navy zegde hun: "Richting: Brixham", zoals het voor anderen "Penzance" of "Fleetwood" luidde.

De inwoners van Brixham openden hun huis en hun hart. De Britse Navy en de British Council staken eveneens een hand uit, en onze Belgen voelden zich dus al spoedig thuis. Voor hun 80 of 100 vissersboten, of misschien nog meer, werd in de kleine haven plaats geruimd. Het Arsenaal bekwam onderdak in een leegstaande werkplaats, en men begon mijnenvegers te bouwen. Sloepen werden omgebouwd, de garnaalboten werden hersteld en onderhouden. Wisselstukken nochtans waren schaars, en er dienden heel wat moeilijkheden te worden overwonnen.

En toen trokken onze Belgische vissers, die nooit graag met gekruiste armen toezien, opnieuw ter visvangst; met toestemming van de Navy. Want het was een gevaarlijke tijd. De "Ster der Zee" van Heist, en de "Irma-Germaine" van Zeebrugge liepen op een mijn. En nochtans gingen deze scheepjes

niet verder dan 10 mijl buiten de kust, en dan nog alleen bij dag. In de loop van 1942 werden onze vissers voortdurend met mitrailleurvuur bestookt. De O.53, een garnaalboot, scheen een geliefkoosd object voor de Duitse Luchtmacht te zijn. Zij had slechts twee man aan boord, één van hun zal Oostende niet weerzien !

Doch het leven gaat verder, en onze Belgen verdienen goed hun brood. Sommigen moeten zelfs tot £40 per week verdiend hebben. De handel bloeit op, want de Belg houdt ervan goed te leven. Het kleine stadje herleeft. De kruidenier geeft zijn winkel een verse laag verf, en bestelt dubbel zoveel flessen bier. De danszaal wordt opgesmukt met vrolijke guirlandes, en de piano wordt opnieuw gestemd. Druke zaken doen de taxi's. Nochtans ligt er een schaduw over het geluk van de Belgische vissers; de berichten van het Rode Kruis, die zij uit België ontvangen. Slechts 25 woorden ! Niet altijd gemakkelijk te begrijpen, vooral niet, wanneer gesproken wordt over "visvangsten" van 150.000 Fr. Het is immers zo moeilijk te geloven dat een nieuw pak reeds 15.000 Fr kost. Daarbij komt het slechte nieuws over de familieleden, die ginds zijn achtergebleven.

Morgen begint echter weer het leven. En daarom wordt een school voor Belgische vissers opgericht: "Belgian School for Fisherman". Alles moet van voren af aan worden begonnen. Een energieke directeur en enkele ijverige leraars verrichten tezamen evenveel werk als een gehele administratie in vreedstijd. Zij schrijven zelf de leerboeken, maken met eigen hand het leermateriaal. Heel de school wordt ondergebracht op twee verdiepingen, die als bij toeval zijn gelegen boven het magazijn van een groothandelaar in vis, vóór de visafslag. Met de zeegeur rondom zich, de ogen naar het zuiden, leren 350 jonge Belgen van de kuststreek hier het harde maar mooie vissersberoep. Er heerst geestdrift op onze Belgische school, waar het sappige vlaams van het gewone volk wordt gesproken. Op het einde van het jaar neemt de Inspecteur van de Zeevaart de examens af, en voor elke laureaat klinkt het "Proficiat".

Er is natuurlijk ook een club. Hoe kan het anders onder Belgen. Wij zijn echter in Engeland, en onze club draagt dan ook de voorname titel van Anglo-Belgian Club. Men eet er beefsteaks met frit, en sla, "zoals in België". Het meubilair is afkomstig van een maalboot Oostende-Dover, en doet enigzins vreemd aan in dit grote, door een hof omgeven huis. Boven bevindt zich de plaatselijke afdeling van het Belgische Rode Kruis. (Te Brixham is alles Belgisch !) Geleerde rapporten kunnen worden uitgebracht omtrent de activiteit van deze instelling. Het is echter eenvoudiger te zeggen, dat sommigen wel af en toe graag ziek zouden zijn geweest, hoewel natuurlijk niet te erg, om hier te kunnen worden verpleegd ! Er is in deze club ook een leeszaal, waar het uitzicht eveneens aan de Belgische maalboten herinnert. Ondanks alle comfort en gemak, dat de club onze vissers bieden kan, blijken deze echter toch de voorkeur te geven aan een gezellig praatje bij de borstwering aan de haven.

De Belgische kinderen werden verdeeld over de klassen in de scholen van het stadje; zij hebben echter ook Belgische onderwijzers. Een halve dag onderricht in het Engels, de rest in het Frans en het Nederlands.

Van de school verder de weg opklimmend langs de kust komt men aan een kerkje, dat zich als door een wonder aan de rotsen heeft weten vast te klampen: "Our Lady of the Sea", "Onze Lieve Vrouwe ter Zee". Het zachte watergroen, waarmee de muren zijn beschilderd, doet de ogen weldadig aan. Scherp steken hiertegen de helle kleuren van de heiligenbeelden af, waarvoor bloemen liggen. Hier komen onze vissers bidden. Een Belgische priester, een ware Vlaming, is belast met de zielezorg, betaalt de pensioenen uit, en waakt over het welzijn van ieder. Er is een Belgische padvindergroep voor de meisjes, en zeker ook één voor de jongens.

De vissers vonden met hun gezinnen onderdak in geheel de stad. Overal omgeven door Engelse burens. Hun huizen zijn kraakzindelijk, en de "was" zuiver als sneeuw.

Met de voorbereidselen voor de ontschepping in Frankrijk kregen de vissersboten verbod uit te varen. Om veiligheidsredenen. Een onderzeeboot kan zo gemakkelijk één der vissers gevangen nemen... Bovendien diende in de haven plaats geruimd te worden voor andere schepen, de landingsboten. En zo gingen Belgische sloepen van onze kust het anker 30 of 40 Km. verder uitwerpen, in de schaduw van de beboste heuvels van Devon. Een vreemd schouwspel, dat wel enigzins aan de tropen deed denken.

Sedertdien is er heel wat water naar de zee gelopen. Weldra zullen de Belgische vissers nog slechts een herinnering zijn in Brixham, dat terugkeert naar het oude trage leven van vroeger. De koepels tussen de oude muren, groen-blauw en roze, staan weer in geurige bloei. Ieder jaar knabbelt de zee wat meer van de rode rotsen af. Niets zal hier veranderen; zo immers wilt het Moeder Natuur. Doch in het hart der eenvoudige lieden in de kreek van Devon leeft de weemoedige herinnering aan de vitaliteit van de Belgen, die zij in het uur van de grote nood in het midden hadden opgenomen.

Tot daar het artikel over de Belgen te Brixham gedurende de oorlog. Misschien wat te oppervlakkig, misschien wat te romantisch ?

Nochtans zal het bij de lezers die gedurende de oorlog in Engeland verbleven vele herinneringen oproepen. Wat hier werd geschreven over Brixham kon, met enige wijzigingen, evengoed geschreven worden over bijna alle steden en dorpen waar Belgen verbleven hebben.

Wie herinnert zich niet de berichten van het Rode Kruis: "slechts 25 woorden" ! Diegene die het briefje schreef had kopzorgen om zoveel mogelijk nieuws neer te pen- nen in zo weinig mogelijk woorden. En diegene die het briefje ontving was wel blij met het nieuws maar innerlijk een beetje ontgoocheld omdat er zo weinig in stond.

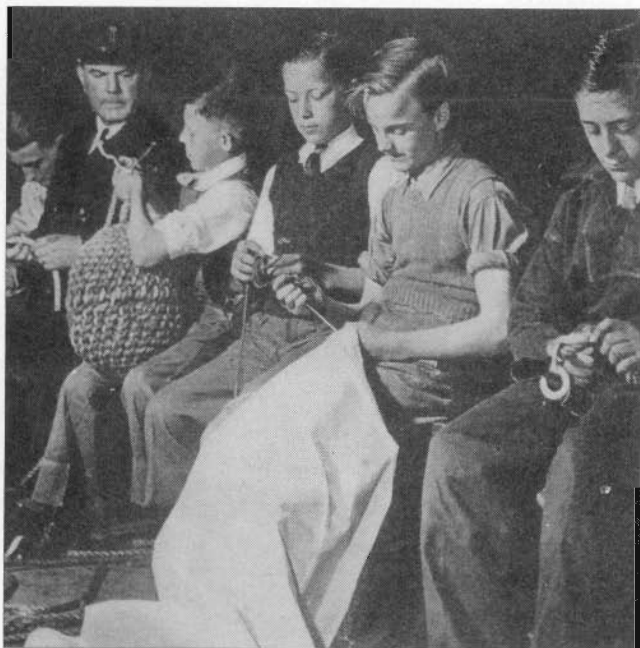
Het is alweer meer dan 40 jaar geleden.

Jean-Pierre Falise

ONZE VISSERS TE BRIXHAM IN 1940-1945

Het einde van de "Kappellestraat" is in Brixham de geliefkoosde samenkomst van de Belgische vissers. Van links naar rechts: Gustaaf DESMIDT, RAU, Jan DECKMIJN, onbekend, Jean DECKMIJN, Léon OSTIN, Pierre SALLIAU, HENDRICKX

Leerlingen van de vissersschool te Brixham. Er wordt hier veel tijd besteed aan praktische oefeningen.

Eindexamen ! Voorzitter van de examercommissie is de Belgische inspecteur voor de Scheepvaart. Rechts achter hem de Directeur van de school.

De namen van de personen op de onderste foto's zijn ons onbekend. Indien één van onze lezers een persoon moest herkennen dan mag de naam medegedeeld worden aan het Secretariaat van de Plate.